

مشکل روان نخواندن و اشکال املائی و کند نویسی

دانش آموز (مریم)

فاطمه یزدی^۱، الهام گرزین^۲^۱ معلم ابتدایی استان سمنان شهرستان شاهرود

Times New Roman 12 pt

۰۹۱۲۰۷۳۲۳۹۱

^۲ معلم ابتدایی استان سمنان شهرستان شاهرود

۰۹۱۲۰۹۵۶۶۸۱

چکیده :

بسیاری از دانش آموزان در طی دوران تحصیلی خود دچار افت تحصیلی می شوند این مسأله تلاشی از بروز یک نوع آشفتگی در مسیر یادگیری آنان است که البته به میزان هوش آنها ارتباطی ندارد. در صداین دانش آموزان بسیار بالاست و متأسفانه در اکثر موارد درمضان اتهام کم هوشی و کم استعدادی قرار می گیرند. این گونه مشکلات تنها منجر به افت تحصیلی و اتلاف اقتصاد خانواده و کشور نمی شود بلکه به خاطر عدم آگاهی صحیح و درست معلمان و والدین در اکثر مواقع به سرزنش و تحقیر دانش آموزان منجر شده و حس ناخوشایند خود ضعیف پنداری و کاهش اعتماد به نفس را در روح پاکشان به وجود می آورد و چه بسا بسیاری از این مشکلات قبل از ورود به دبستان و یا همان اول دبستان قابل پیشگیری هستند و می توان به صرف زمانی اندک علل مشکل را شناسایی و در مان کرد. سپس معلمان و مربیان اگر از اطلاعات کافی و مهارت های لازم برخوردار نباشد ممکن است بسیاری از اختلالات را در کودک تثبیت کنند. چنانچه از تعریف ناتوانی ها یادگیری در مفهوم خاص آن عدول کنیم و هر نوع مشکل ادراکی منجر به افت تحصیلی و کاهش میزان پیشرفت تحصیلی را ناتوانی یادگیری به حساب آوریم تعداد دانش آموزان درگیر این مشکل درصد بسیار بالایی را به خود اختصاص خواهد داد. عده ای از معلمان مدارس و والدین کودک غالباً برای حل مشکل کودک از روشهای قدیمی و گاه منسوخ کمک میگیرند که علاوه بر صرف انرژی و وقت فراوان نه تنها به افت تحصیلی و اتلاف بودجه پایان نمی پذیرد بلکه به سرزنش و تحقیر دانش آموزان، تشکیل خود انگاره منفی و کاهش عزت نفس آنان انجام میدهد و سلامت روانشان را به مخاطره می اندازد و چه بسا آنان را به مکانیزم های دفاعی ناموفق می کشاند. مشکلات دانش آموزان در مدرسه به خانه و خانواده راه می گشاید و اضطراب و ناخشنودی را در همه ی فضای زندگی می پراکند و حاصل این همه، آسیب سختی است که به بهداشت روانی جامعه وارد می شود. بنابراین بسیار مهم است که مشکلات یادگیری به درستی شناسایی و سپس تحت درمان قرار گیرند. قطعاً راهبردهای مفید و اثر بخش جهت درمان اختلالات یادگیری وجود دارد که معلمان و اولیا بایستی از آنها آگاه باشند. در ادامه راهبردهای آموزشی در زمینه درمان اختلالات املا نویسی خواهد آمد.

ریشه تمام ضعف های آموزشی هر چند علل مختلفی دارد لیکن مهمترین علت از علل مربوطه ضعف در مهارت خواندن دانش آموزان است. چنان که در تحقیق پرلز که چند سال پیش انجام گرفت کشورمان در رتبه های آخر مهارت خواندن قرار گرفته است و شایان توجه است که فعالیت خاصی جهت رفع نقیصه مورد نظر انجام نگرفته است. اینجانب در اقدام پژوهی حاضر تصمیم گرفته ام تا راهبرد های مختلف یادگیری را در دانش آموزانم به کار بندم تا مشکلات آنها را در زمینه دیکته نویسی برطرف سازم.

واژگان کلیدی :

املا، دیکته، ابتدایی، ...، معلم، دانش آموز

۱- مقدمه:

برای بررسی در س املا ابتدا لازم است که خود کلمه ی املا را تعریف نمائیم. در تعریف املا می توان به پر کردن، از خود چیزی گفتن، نوشتن مطلبی که دیگری تقریر می کند، درست نویسی و... اشاره کرد. طی بررسی های به عمل آمده دانش آموزان دوره ابتدایی در درس املا به نوعی بیشترین افت تحصیلی را دارند که این دلایل افت، باید بررسی و بر طرف شوند. در خصوص ضعف املا ی دانش آموزان پایه اول باید در نظر داشت که ضعف املا یا ضعیف بودن آن نسبت به سایر دروس و دروس پایه های بالاتر به لحاظ اینکه مواد درسی مختلفی وجود دارد و ضعف املا در این پایه ها نمود بیشتری دارد.

در بازدید هایی که از کلاسهای مختلف، در طول سال تحصیلی به عمل آمده است موضوع مهارت خواندن، دانش آموزان مورد بررسی قرار گرفته است که ضعف مهارت خواندن دانش آموزان مشهود است در صورتی که در هیچ جایی صحبت از این نارسایی و راهکاری جهت رفع آن ارائه نشده است.

مهارت خواندن نقش پایه و مادری در آموزش دارد. مهارت خواندن پیش نیاز فرگیری مهارت دیکته نویسی - علوم تجربی - انشا - ریاضی بالاخص حل مسئله می باشد. مثلا در انشا که خلق و تولید متن است توانایی فرا گیران پایین است در صورتی که صحبت از ضعف انشا هیچ وقت بیان نمی شود.

در دوره ابتدایی به خصوص در پایه های پایین تر دانش آموزان بیشترین وقت خود را صرف درست نویسی به صورت تمرینهای کتاب بنویسیم و یا به صورت نوشتن املا های مختلف می کند که به درست نویسی و املا دانش آموزان در این دوره باید توجه لازم و کافی شود و در همین پایه ها می توان مشکلات درست نویسی را شناسایی و تا حدود زیادی بر طرف کرد، زیرا تحقیقات نشان داده که میزان غلط نویسی کلمات فارسی با افزایش سن کاهش می یابد و درست نویسی با افزایش سن رابطه ی مستقیمی دارد. برای بررسی علل افت تحصیلی دانش آموزان در درس املا ابتدا باید علل غلط نویسی دانش آموزان شناخته شود و سپس جهت رفع این علل تا حد توان کوشید.

بیان مسأله

از آنجایی که دیکته یکی از مهمترین مواد درسی دانش آموزان محسوب می شود. که آن نیز به علت مهم بودن مهارت های نوشتاری است، شاید بتوان دلیل این امر را در عینی بودن مهارت های نوشتاری دانست که امکان تحلیل مشکلات کودک را فراهم می سازد. با توجه به اهمیت موضوع سعی کردم دقت و تعمق بیشتری در درس املاء دانش آموزان داشته باشم. بنابراین مشکل این دانش آموز فکرم را خیلی مشغول کرده است. از آنجایی که وظیفه شغلیم اینجاست صیفه دشتی می کرد سعی کردم برای حل این مشکل راه حلهایی پیدا کنم تا شاید بتوان با به کار گرفتن این شیوه ها به کودکانی که به علت ضعف در دیکته به آنها برچسب کم ذهنی، تنبلی، حواس پرتی، عقب مانده زده می شود کمک کرد. املاء کلمه ای عربی و دارای معانی گوناگون از قبیل: پر کردن، بر سر جمع سخن گفتن و تقریر است. دیکته کلمه ای است فرانسوی به معنای مطلبی که کسی املاء کند و دیگری بنویسد. واژه ی دیکتاتور هم فرانسوی از همین کلمه است و به معنای فرما نروایی است که با قدرت و زور حکومت افکار و عقاید خود را بر جامعه تحمیل کند. منظور از اضطراب هیجان نا خوشایندی است که با اصطلاحاتی مانند «نگرانی»، «دلشوره»، «وحشت» و «ترس» بیان می شود. اضطراب سبب به هم ریختن تعادل موجود می گردد و چون فرد دائماً به منظور برقراری تعادل کوشش می کند، می توان گفت اضطراب یک محرک بسیار قوی است که امکان دارد گاهی مفید و زمانی مضر باشد و این بستگی به درجه «ترس» و مقدار «خطری» دارد که متوجه فرد است اضطراب تنها زمانی نا بهنجار محسوب می شود که در برابر موقعیتهایی رخ دهد که اکثر مردم به راحتی آنها را حل و فصل می کنند.

توصیف وضعیت موجود:

اینجانب فاطمه یزدی، الهام گرزین مدت ۱۶ سال است که در آموزش و پرورش در حال تدریس می باشم و هم اکنون نیز در آموزشگاه گوهرشاد شهرستان شاهرود مشغول تدریس در پایه سوم هستیم. خوب نوشتن و صحیح نوشتن یک توانایی ایست که ما به عنوان معلمان شکوفا کردن این توانایی ها را عهده دار هستیم. در ماه مهر وقتی درس را تدریس می کردم و با دانش آموزان در کلاس املا کار می کردم تمام سعی من بر این بود تا دانش آموزانم مشکلی در نوشتن نداشته باشند. زیرا هر معلمی آرزو دارد که دانش آموزانش درس های او را بهتر و آسان تر یاد بگیرند و گفته هایش در اعماق وجود دانش آموزان نفوذ کند. برخی دانش آموزان در نوشتن املا هم سطح با دانش آموزان دیگر نبودند با تشویق و راهنمایی به درس های کلاس توجه نمی کردند. اضطراب فراوانی در نوشتن املا داشتند. برای انجام فعالیت های نوشتنی از خود علاقه ای نشان نمی دادند و زود خسته می شدند. حروف الفبایی را که خوانده بودیم کاملاً می شناسند اما در نوشتن کلمات هم شکل بسیار بسیار ضعیف عمل میکردند. ترکیبهای صامت و مصوتها را کاملاً می دانستند و کلمات را بدرستی بخش و صداکشی میکردند و از نظر سلامتی چشم هم کاملاً سالم بودند. و فقط مشکلشان در املا و کلمات هم شکل بود. بنابراین با خود اندیشیدم چگونه می توانم با نوشتن درست کلمات هم شکل آنها را یاری برسانم؟

پیشینه پژوهش

پیشینه‌ی پژوهش عبارت است از بررسی تحلیلی آثار صاحب‌نظران و پژوهشگران در یک موضوع خاص. از این رو، فعالیت‌های فکری (تحلیلی و انتقادی) است که طی آن پژوهشگر، متون و آثار موجود در زمینه‌ی پژوهش را شناسایی می‌کند و بر اساس یک الگوی مشخص و با در نظر داشتن هدف خاص پژوهش خود، آنها را بررسی، تحلیل و نقد می‌کند تا در راستای پژوهش خود از آنها استفاده کند. (پریخ و فتاحی، ۱۳۸۴)

الف) مبانی نظری:

عمل نوشتن، از دیدگاه والاس و ا. مک لافلین (ترجمه: م. تقی منشی طوسی، ۱۳۷۳) با چند مهارت سرو کار دارد از جمله: توانایی نگهداری موضوع در ذهن، تنظیم موضوع به صورت کلمه‌ها، ترسیم گرافیکی شکل هر حرف و کلمه و... به عقیده‌ی آن‌ها، جای شگفتی نیست که بسیاری کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری از فعالیت‌های زبان نوشتاری بیزار و تا حد امکان گریزان باشند.

در رابطه با اجرای روش‌های فعال یاددهی و یادگیری در کلاس، بریان ج. کرتی (مترجم: فروغ تن‌ساز، ۱۳۷۳) بر این نکته تأکید دارد که از جمله نتایج مفید برنامه‌هایی که دانش‌آموزان در آن فعال هستند؛ احساس رضایتی است که برای دانش‌آموز از شرکت مفید و فعالیت بدنی، حاصل می‌شود که این امر به نوبه‌ی خود در نگرش آنان نسبت به فعالیت، اعتماد به نفس داشتن و مهارت‌های همکاری‌های اجتماعی و خلاقیت تأثیر می‌گذارد.

موسوی زنجانرودی (۱۳۷۸) نیز محبت و تشویق را در تعلیم و تربیت بسیار مؤثر می‌داند و عقیده دارد که: پایه‌ی حیات بشری بسته به محبت است، محبت به هرکسی کاری است به یاد ماندنی و فراموش ناشدنی. این محبت است که یک عمر، انسان را در حفاظت خود محکم و سالم نگه می‌دارد و سلامت حیات او را بیمه می‌کند و در سرنوشت او نقش مهمی را ایفا می‌کند و ریشه عمیق روانی و روحی دارد. محبت یک مسئله فطری است و بشر طالب آن است. او توقع دارد. توقع از پدر، توقع از مادر، مربیان، معلمان و دیگران که در حاشیه قرار دارند.

یکی از مباحث عمده در پژوهش پیرامون درس املا، موضوع «علل غلط‌نویسی دانش‌آموزان در املا» است که تاکنون تحقیقات بسیار در مورد آن صورت گرفته‌است. جعفریان یسار (۱۳۸۶) در این رابطه به دلایل زیر اشاره دارد:

۱. آسیب‌های زیستی یا ژنتیکی: مانند دیس‌گرافی یا دیسلکسی (آینه نویسی و وارونه نویسی)
۲. نبود هماهنگی کامل بین مغز و چشم و دست.
۳. وجود تفاوت بین زبان مادری و زبان نوشتاری.
۴. آموزش ناکافی، ناصحیح و غیر روشمند.

۵. نداشتن دقت و تمرکز دانش‌آموز در نوشتن و یادگیری مفهوم کلمات و...

ایشان برخی از «راهبردهای افزایش مهارت نوشتن (یا درست‌نویسی)» را چنین بیان می‌کنند: رونویسی دانش‌آموز از مطالبی که به آن‌ها علاقه دارد؛ خواندن برنامه‌ای و هدف‌دار؛ بازنویسی با ایجاد تغییرات جزئی؛

همچنین برخی «راهبردهایی برای تقویت درست‌نویسی (هدف املا)» که شامل: انجام تمرینات تقویت شنیداری و دیداری و بهره‌گیری از روش چند حسی است. نویسنده‌ی مقاله «روش آموزش و افزایش مهارت درست‌نویسی «فرنالد» را در تقویت املاي دانش‌آموزان مؤثر می‌داند.

پژوهش‌های بسیاری (برای مثال: بهروزیان، ۱۳۸۶؛ حسینی، ۱۳۸۷) در مورد رابطه میان بازی و تأثیر آن در یادگیری انجام شده‌است. که حداقل در یک زمینه، یافته مشابهی را تأیید می‌کنند: تجارب یادگیری فعال در زبان آموزی، خواندن، نوشتن و تشخیص حروف، در کودکان بسیار مؤثر است؛ به گونه‌ای که یادگیری همراه با بازی و فعالیت، به مراتب سریع‌تر و بهتر از زمانی بوده‌است که به صورت غیرفعال به کودکان آموزش داده می‌شود؛ به خصوص اگر این فعالیت‌ها همراه با بازی‌های کنترل خویشتن همراه شوند.

در مقایسه با جعفریان یسار (۱۳۸۶)، علوی مقدم و علیزاده (۱۳۸۹) به یافته‌های جدیدتری در زمینه‌ی علل غلط‌نویسی دانش‌آموزان و راه‌حل آن دست یافته‌اند. همین‌طور در این پژوهش به ویژگی یک املاي مناسب اشاره شده که برخی از آن‌ها عبارتند از:

الف) وحدت موضوع بسیار مؤثر است و از املاي گسسته باید پرهیز کرد. به بیان دیگر ارتباط معنایی بین جمله‌ها و عبارات املا باید رعایت شود.

ب) ساختار داستانی و روانی می‌تواند بهترین املاها را بسازد. ساخت روایی متن. انگیزه‌ی پیگیری را در دانش‌آموز تقویت می‌کند. مثل گفتن یک قصه یا داستان در یک املاي تقریری. تعریف تبیین واژه‌های کلیدی:

املاء فارسی از نظر علمی: به معنی پر کردن، مطلبی را تقریر کردن که دیگری بنویسد مطلبی که معلم بگوید و شاگرد بنویسد. املاء فارسی از نظر عملیاتی: متنی است به زبان فارسی که معلم یا شخص دیگری آن را قرائت می‌کند و یادگیرنده موظف است که کلمات را به درستی بنویسد.

دانش آموز از نظر علمی: به افرادی می‌گویند که به فراگرفتن دانش، خواندن و نوشتن مشغول می‌باشند. (برگزیده‌های پژوهش در عمل، ص ۸۶)

دانش آموز از نظر عملیاتی: در این تحقیق منظور از دانش آموز کودکی است که در پایه‌ی اول مدرسه قرآنی طه به تحصیل اشتغال دارد.

حافظه‌ی بینایی از نظر علمی: توانایی به خاطر سپاری و یادآوری مجدد یک کلمه و یا شیء که دیده‌است می‌باشد و ضعف آن در املاء باعث می‌شود که کودک مثلاً صداها را خوب در ذهن خود نسپارد و بعد برای نوشتن کلمات، آن صداها به یادش نیاید و نتواند آنها را به خاطر بیاورد.

حافظه‌ی توالی و بینایی و شنوایی، توانایی به یاد آوردن چند کلمه یا شیء که قبلاً دیده یا شنیده‌باشد. (کرک ساموئل، چالفانت، جیمز، ۱۳۷۷)

کلمات هم نویسه یا هم شکل

گُل - گِل	کُشتی - کِشتی
مُشک - مَشک	می بُرد - می بُرد
کِشت - کُشت	سَحَر - سِحَر
تَنگ - تَنگ	کِرَم - کَرَم - کِرِم - کَرِم
شِکَر - شُکَر	سَم - سُم
چِشم - چِشم	نِشِسته - نَشِسته
مَلک - مَلک - مَلک - مَلک	می کَنَد - می کَنَد

کلمه های هم آوا و هم نویسه: این کلمات هم از نظر آوایی و هم از نظر نوشتاری ولی از نظر معنی متفاوت می باشند .

کلمه های هم آوا و هم نویسه

سیر = نوعی پیازچه سیر = کسی که گرسنه نیست	شیر = حیوان وحشی شیر = شیر خوردنی
ریش = زخم ریش = موی صورت	سیر = سیر =
زهر = گل وشکوفه زهر = سم	دوش = دیشب دوش = شانه
بادیه = کاسه ی مسی بادیه = بیابان	شارع = راه شارع = قانون گزار
رسته = صف - بازار رسته = رها شده	زبان = عضوی در دهان زبان = زبان گفتار
پیچ = میخ فلزی دنداندار پیچ = خم وتاب	خبر = نه خبر = خوبی
گاز = انبر (گاز انبر)	گور = گور خن

گور = قبر	گاز = به دندان گرفتن
	دَر = دَرِ ساختمان
	دَر = داخل

(ب) پیشینه‌ی عملی:

هاشمی کاشی ثانی (۱۳۸۷) در اقدام پژوهی خود تحت عنوان «چگونه توانستم با روش املا‌ی آموزشی و مشارکت دانش‌آموزان سطح نمرات درس املا را ناباورانه ارتقا دهم؟» و در کلاسی با جامعه‌ی آماری ۳۲ نفر، به برخی از راهکارهای مشارکتی در تقویت املا پرداخته‌است. این راه‌کارها عبارتند از: مطالعه‌ی کتاب‌هایی در زمینه‌ی اختلالات یادگیری، تهیه‌ی کتاب‌های نظم و نثر مورد علاقه‌ی اکثریت دانش‌آموزان، استفاده از نظر شاگردان و اولیای آنها، بهره‌مندی از نظر اساتید محترم، تقسیم ساعات املا به دو قسمت ۱۵ دقیقه آموزش و ۳۰ دقیقه ارزشیابی.

ایشان با عمل به این راه‌کارها به این نتایج دست یافته‌بود: میزان علاقه‌مندی دانش‌آموزان به درس ادبیات را که در مهرماه ۳۷٪ بوده به ۸۵٪ افزایش پیدا کرده و میانگین نمرات املا از ۱۶/۱۲ به ۱۹/۶۵ ارتقاء یافته‌بود.

در مقایسه با هاشمی کاشی (۱۳۸۷)، پروین (۱۳۸۴) به یافته‌های مفیدتری در درس املا دست یافته‌است. اقدام پژوهی ایشان تحت عنوان «درس املا و بررسی راه‌های مشارکت فعالانه دانش‌آموزان در درس املا» به بررسی علل بروز مشکلات در آموزش املا پرداخته‌است. او در این زمینه یافته‌های زیر را به دست آورده‌است:

بسیاری از معلمان می‌پندارند که تنها روش آموختن املا‌ی کلمات، مشق‌نویسی از روی کتاب و نوشتن دیکته از هر درس است. ولی هیچ یک از این دو راه نمی‌تواند روش مفیدی باشد. چون اولی فقط بر تمرین و تکرار طوطی‌وار تکیه می‌کند و دومی بر حافظه. املا نیز مانند سایر دروس نیاز به آموزش دارد و واگذاری آن به دانش‌آموزان و راهنمایی نکردن، سبب می‌گردد که دانش‌آموزان نتوانند آن چنان که شایسته و بایسته است در درس املا پیشرفت کنند. روش املا نوشتن یکنواخت نباشد و معلم از روش‌های دیگری به ابتکار خود استفاده نماید. آموزش املا مربوط به ساعت این درس در برنامه‌ی کلاسی نیست. بلکه اگر در همه دروس هماهنگی وجود داشته‌باشد، کمک شایانی در این راه خواهد شد. معلم به منظور گسترش دادن زمینه‌ی اطلاعات لغوی، تسهیل در فهم لغات مشکل و رسیدن دانش‌آموزان به مراحل و سطوح بالای یادگیری، باید از لغات هم‌خانواده، مشتقات و کلمات متضاد استفاده نماید. لازم است دانش‌آموزان قواعد درست‌نویسی، رسم‌الخط مطابق با بخش‌نامه‌های ارسالی، چگونگی تصحیح املا و بارم غلط‌های املا‌یی را قبلاً یاد بگیرند. بهتر است در حضور دانش‌آموزان مطابق با دستورالعمل تصحیح املا‌ی فارسی مصوب دفتر برنامه‌ریزی و تکالیف کتاب‌های درس تصحیح املا صورت گیرد.

اهمیت و ضرورت حل مشکل:

- اگر از ابتدا ضابطه و قانونی در تعلیم املاء داشته باشیم، راحت تر هستیم. (صفاپور، عبدالرحمان)

خوب نوشتن نوعی توانایی است که معلمان نقش مهمی در ایجاد این توانایی در کودکان را دارند. (زندى ، بهمن ۱۳۷۹)

لازم به ذکر است که املاء و فارسی زیربنای سایر دروس هستند. برای مثال اگر دانش آموزی ریاضی را درست نفهمد دلیل آن همیشه ندانستن ریاضی نیست. گاهی اوقات شاگرد موضوع را نمی تواند درست بخواند و یا نمی تواند درست بنویسد بنابراین نمره نمی آورد. و این امر باعث شکست دانش آموز در زمینه ی تحصیلی او شده و اعتماد به نفس او را پایین می آورد.

حال با توجه به موارد مطرح شده در این فعالیت علمی ، اهداف زیر را دنبال می کنم:

- ۱- راهبردهای چگونگی املانویسی را با توجه به شرایط سنی و سطح توانایی دانش آموز آموزش دهم.
 - ۲- مهارت نوشتن را در (اسم دانش آموز) افزایش دهم.
 - ۳- اعتماد به نفس (اسم دانش آموز) را بالا ببرم.
 - ۴- مهارت خواندن را در (اسم دانش آموز) پیشرفت دهم.
 - ۵- دقت و توجه و تمرکز را در (اسم دانش آموز) تقویت کنم.
 - ۶- علاقمندی (اسم دانش آموز) را به درس املاء افزایش دهم.
- گردآوری اطلاعات برای تعیین وضعیت موجود (شواهد نوع اول):

جهت تبیین دقیق مسئله نیاز به اطلاعات بیشتر و دقیق تر می باشد که می بایست به طریق علمی و با رعایت ویژگیهای جمع آوری اطلاعات اقدام نمود. بنابراین با توجه به ماهیت مسئله لازم بود از روش های مختلف جمع آوری اطلاعات استفاده شود که روش های بکار گرفته شده در این پژوهش عبارتند از:

الف) مشورت با والدین: پس از تدارک دعوتنامه جهت حضور والدین ایشان در مدرسه و صحبت با آنها ، شواهد برای وجود مشکل در او قوی تر شد چرا که پدر و مادرش از این قضیه گله مند و ناراحت بودند و ابراز نگرانی میکردند. که او با وجود داشتن دفتر یادداشت روزانه اما اقدامی جهت نوشتن در آن نمیکند که این دال بر مشکل دانش آموز در نوشتن و عدم اعتماد بنفس ایشان میباشد. و نیز از نمرات او در درس املا شکایت داشتند که نمراتش چندان باب میل آنها نیست ، تعداد و نوع غلط هایش در املا برای یک دانش آموز بسیار زیاد و در نوع خود ابتدایی است.

ب) مشاهده : با مشاهده رفتار او در کلاس و امتناع از رفتن پای تابلو و خودداری از انجام مسائل حدس هایی مبنی بر ضعف ایشان در این زمینه دادم، که با مشاهده دفتر املا و نوشته هایی که دانش آموز در کتب درسی اش یادداشت کرده بود به صحت حدس خود مطمئن شدم.

ج) بررسی اسناد و مدارک

د) مطالعه ی کتابخانه ای

د) بررسی پرونده تحصیلی و مصاحبه با معلم پایه های پایین تر دانش آموز: با بررسی پرونده تحصیلی مریم و مشاهده سوابق درسی او متوجه ضعف او در درس املا در سالهای گذشته شدم و اینکه مشکل مریم فقط به امسال ختم

نمیشود و مشکل او پایه ایی است. که با مطالعه بازخورد ها و نظرات معلمان سالهای گذشته او فهمیدم دانش آموز از همان سالهای ابتدای تحصیل این مشکل را داشته است.

معلم پایه ها	باز خورد ها:
معلم پایه اول	دانش آموز جهت یادگیری حروف و نوشتن مشق و تمارین کتاب علاقه ای از خود نشان نمیداد. که این خود باعث بوجود آمدن مشکل برای ایشان در درس املا شد. که پس از پایان آموزش حروف الفبا، وی مشکلات قابل توجهی در تشخیص و کاربرد حروف داشت.
معلم پایه دوم	از همان ابتدای سال تحصیلی با مشاهده طرز نوشتن دانش آموز و تست های املائی او به مشکل وی در درس املا پی بردم، که او خود هیچ علاقه ای برای رفع مشکلاتش از خود نشان نمیداد. و با توجه به جمعیت ۳۴ نفری کلاس من نیز قادر به گذاشتن وقت زیاد برای تقویت املایش نداشتم. بنابراین سعی کردم والدینش را در مشکل فرزندشان تشریک کنم و مسولیت را بدانها محول نمایم.

مصاحبه با دانش آموز : پس از تشکیل گروهی متشکل از چند دانش آموز که هر کدام در درسی اشکال و ضعف داشتند که مریم نیز جزئی گروه بود ، از دانش آموزان خواستم هر کدام ضعف خود را در هر زمینه ای که باشد مطرح کنند . که دو نفر با جسارت تمام ضعف خود را شرح دادند، چند نفری به طور مختصر به مشکل خود اشاره کردند، که جو گروه و جسارت سایر دانش آموزان مریم را بر آن داشت تا لب به سخن بگشاید و از مشکل خود بگوید. و به ضعف خود در درس املا اذعان کند. که این قبول مشکل خود گامی اساسی در حل آن است. دانش آموز از ضعف خودش در نوشتن گفت که چطور این قضیه باعث شده تا از رفتن پای تابلو بهراسد و اعتماد بنفس خود را برای رویارویی با فعالیت های فردی از دست داده است.

آزمون: پس از درخواست از معلم راهنما و هماهنگی با ایشان ، متنی حاوی کلماتی که دانش آموزان تاکنون با آنها آشنا شده اند و طریقه نوشتن آن هارا بلد هستند و شامل حروف چند شکل و چند آوا بود را تهیه کردم و به صورت املا از دانش آموزان تست گرفتم . که مریم در این مورد نیز اشکالات فراوانی داشت که این گواهی بر ضعف ایشان در درس املا بود.

متن مورد نظر حاوی ۲۰ کلمه بود که از نظر املائی حائز اهمیت هستند که غلط های دانش آموز بشرح زیر بود.

موارد املائی	تعداد غلط ها
حروف چندشکلی	۶
حروف هم آوا	۲

کلمات تنوین دار	۱
--------------------	---

(با توجه به وجود ۹ غلط از بین ۲۰ کلمه مهم املائی مشکل دانش آموز نمود عینی و ملموس می باید.)

تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها:

۴-۱) روش شش پرسش:

۱- چرا؟

-عدم علاقه دانش آموز به یادگیری- بی توجهی والدین-تقصیر معلمان سالهای قبل-حواس پرتی-بی دقتی -
ضعف در حافظه دیداری-

۲- چگونه؟

-پایین بودن نمرات املا-مطالعه نمرات-پی بردن به نشانه های پرخاشگری

۳- چه چیزی؟

-ضعف در املا

۴- چه زمانی؟

-در ساعات درس املا

۵- چه مکانی؟

-کلاس درس و مدرسه

۶- چه کسی؟

- دانش آموز پایه ی

پس از بررسی و مشاهداتی که بعمل آوردم متوجه شدم که مشکل اصلی دانش آموز عدم علاقه او است که خودباعث بوجود آمدن مشکلات ریشه ای در درس املا شده است .

برخی از علل ضعف دانش آموز در درس املا به شرح زیر است:

-بیش از یک سوم حروفات الفبای فارسی را نمی شناخت و آن ها را با هم اشتباه می گرفت.

- تحصیلات کم والدین (زیر دیپلم) و عدم آشنایی آنان با اصول روان شناسی جهت رسیدگی به فرزندشان متناسب با استعداد آنان , یکی دیگر از علل ضعف دانش آموز می باشد.
- عدم توجه کافی به مشکل دانش آموز جهت حل ریشه ای آن توسط معلمان پایه های پایین تر دانش آموز.
- اشتباه گرفتن کلمات هم شکل

اقدامات راه حل های پیشنهادی:

با در نظر گرفتن عوامل مطرح شده و راهکارهای پیشنهادی اقدامات زیر را جهت رفع مشکل به انجام رساندم:
از بین راهکارهایی که که برای بر طرف نمودن مشکل املاء پیشنهاد شده بود با توجه به شرایط و امکانات مدرسه و ظرفیت دانش آموز و محدودیت زمانی روش های زیر را در کلاس اجرا کردم:

- روش چند حسی
- خواندن شعر و الگوی به یاد سپاری
- استفاده از خمیر بازی
- کشیدن نقاشی با کلمات
- برای افزایش اعتماد به نفس
- دادن مسئولیت به (اسم دانش آموز)
- از بین بردن موقعیت های استرس زا برای (اسم دانش آموز) در مدرسه
- (اسم دانش آموز) را در گروهی قرار داده که راحت ترین موقعیت را داشته باشد...
- دو تصویر که مشابه هم هستند اما در یک یا چند مورد جزئی با هم اختلاف دارند به (اسم دانش آموز) نشان داده و از وی خواسته شود تا تفاوت های بین دو تصویر را پیدا کند.
- کارت های مقوایی را گرفته روی هر کدام یک کلمه نوشته که حرف یا نقطه و یا دندان کم یا اضافی داشته باشد و (اسم دانش آموز) نقص آن را پیدا کند...
- برای تقویت هماهنگی دیداری حرکتی
- به وضعیت نشستن دانش آموز ونحوه ی گذاشتن دفتر روی میز توجه شود.
- به نحوه ی مداد دست گرفتن دانش آموز دقت شود.
- برای تقویت عضلات دست او گفته شود که کاغذ باطله یا کاغذ روزنامه را با دست هایش مچاله کند.
- کاغذهای باطله را قیچی کند.

- دکمه های لباس، بند کفش و زیپ را خودش باز بسته نماید.و...

پس از تجزیه و تحلیل اطلاعات در صدد تحقیق برای روش های نوین تقویت املا در دانش آموزان ابتدایی بر آمدم که نتایج زیر را بدست آوردم.

۱- املائی صوتی:

در این روش متن املا از شب قبل توسط معلم روی نوار کاست ضبط می شود. موقع املا این نوار در کلاس پخش می شود تا کودک متن را بنویسد. نکته ای که در این جا قابل ذکر است، متن ضبط شده نباید سریع و بدون تکرار باشد. همچنین برای تنوع بیشتر می توان از صدای فرد دیگری برای انجام این کار کمک گرفت.

۲- املائی جای خالی:

این روش به دو صورت حذف کامل کلمه یا حذف بخشی از کلمه به صورت حروف قابل اجراست، بدین صورت که در یک متن از پیش تهیه شده بعضی از کلمات یا حروف را جا می اندازیم، سپس از روی متن برای کلاس می خوانیم و حتی کلمه ای هم که جا افتاده است توسط معلم قرائت می شود. دانش آموزان پس از شنیدن کلمه جای خالی را پر می کنند.

۳- املائی صحیح/غلط: می توان دیکته را به صورت لغات صحیح و غلط در کنار هم قرار داد تا دانش آموز کلمه غلط را خط بزند.

۴- شناسایی مشکل: کلمه هایی که حروف هم صدا و چند شکل دارند را تمیز نمی دهد. یا دانش آموز از نظر حافظه ی دیداری مشکل دارد.

* ارائه ی راهکار: نوشتن حروف با خط درشت و در معرض دید یا بیان شباهت و اختلاف دو تصویر توصیه می شود .

۵- شناسایی مشکل: جا انداختن بعضی از حروف یا حروفی را به جای حروف دیگر می نویسد. دیوار به جای دیوار

* ارائه ی راهکار: آهسته صحبت کردن اولیاء در خانه یا گوش کردن به تلویزیون با صدای آهسته. بیان نوع اشیاء با شنیدن صدایی که از قوطی می شنود برای دانش آموز مفید است.

۶- تصحیح گروهی: این گام با مشارکت کامل دانش آموزان انجام می شود و معلم بدون اشاره به نام آنان تک تک املاها را بررسی و مشکلات را استخراج می کند. به این ترتیب که معلم املائی اولین دانش آموز را در دست می گیرد و به کمک دانش آموز کلمات یاد شده را رونویسی می کند. سپس املائی دومین، سومین و تا آخرین دانش آموز کلاس را در دست می گیرد و به کمک همان دانش آموز یا دانش آموز دیگری، صورت صحیح غلط های املائی را روی تابلو ثبت می کند. البته هر جا که غلط ها تکراری بودند جلوی اولین مورد آن یک علامت (مثلا) می زند. در پایان با شمردن غلط ها، اشکالات املائی دانش آموزان را اولویت بندی می کند.

۷- تمرینات متنوع: در این گام معلم با توجه به مهمترین و پر تعداد ترین اشکالات املائی دانش آموزان با بکار گیری انواع تمرینات حرف نویسی و کلمه نویسی و همچنین تمرینات کلمه سازی و جمله سازی به تقویت توان نوشتاری دانش آموزان می پردازد.

* راهکار هایی که به معلم جهت حل مشکل دانش آموز توصیه میشود:

انتخاب متن :

در انتخاب متن املابه موارد زیر توجه شود :

- ۱- متن مورد نظر حاوی جمله باشد و از انتخاب کلمه به تنهایی خودداری شود.
 - ۲- کلمات سازنده جملات متن از حروفی تشکیل شده باشند که قبلا تدریس شده اند.
 - ۳- کلمات خارج از متن کتاب های درسی ، از ۲۰ درصد کل کلمات بیشتر نباشد.
 - ۴- علاوه بر جملات موجود در کتاب های درسی ، با استفاده از کلمات خوانده شده ، جملات دیگری هم در نظر گرفته شوند .
 - ۵- در هر جلسه از کلماتی که در جلسات قبلی برای دانش آموزان مشکل بوده اند نیز استفاده شود تا بتوان درجه پیشرفت شاگردان را اندازه گیری کرد.
- قرائت:

معلم متن املا را از روی تابلو پاک کرده ، پس از آماده شدن دانش آموزان ، آن را با صدایی بلند و لحنی شمرده و حداکثر تا دو بار قرائت می کند . البته هنگام قرائت متن املا از خواندن کلمه به کلمه خودداری کرده ، متن را به صورت گروه های اسمی و فعلی یا جمله کامل قرائت می کند تا دانش آموزان با بافت جمله و معنای آن آشنا شوند . متن املا را با سرعت مناسب تکرار می کند تا کند نویسان هم ، اشکالات خود را بر طرف نمایند .

تصحیح گروهی : این گام با مشارکت کامل دانش آموزان انجام می شود و معلم بدون اشاره به نام آنان تک تک املا ها را بررسی و مشکلات را استخراج می کند . به این ترتیب که معلم املاهای اولین دانش آموز را در دست می گیرد و به کمک دانش آموز کلمات یاد شده را رونویسی می کند . سپس املاهای دومین ، سومین و تا آخرین دانش آموز کلاس را در دست می گیرد و به کمک همان دانش آموز یا دانش آموز دیگری ، صورت صحیح غلط های املاهای را روی تابلو ثبت می کند . البته هر جا که غلط ها تکراری بودند جلوی اولین مورد آن یک علامت (مثلا) می زند . در پایان با شمردن غلط ها ، اشکالات املاهای دانش آموزان را اولویت بندی می کند .

*راهکار هایی که به والدین توصیه میشود جهت تقویت املاهای فرزند خویش بکار گیرند:

- ۱- دقت در انجام تکالیف توسط فرزندشان.
- ۲- تهیه دفتر یادداشت روزانه برای فرزندشان تا نگرارش روزانه او بیشتر شود.
- ۳- در صورت نیاز به نوشتن مطلبی در منزل (مانند: لیست خرید-برچسب مواد غذایی-نوشتن برنامه هفتگی/روزانه...)
- این کار را به دانش آموز محول کنند.
- ۴- خرید کتاب داستان های مصور با نقاشی های ریز و درخواست از دانش آموز جهت مشاهده آن و سپس جزییات را از او بپرسند.(تقویت حافظه دیداری)
- ۵- گوش دادن به تلویزیون با صدای کم .(جهت تقویت حافظه شنیداری)

یافتن راه حل مناسب

بعد از جمع آوری اطلاعاتی در مورد (اسم دانش آموز) و اقدامات دیگری که صورت گرفت سعی کردم برای تقویت و رفع اختلال املاء در (اسم دانش آموز) راه حل های مناسبی بیابم و روزانه ۲۰-۱۵ دقیقه در کلاس با وی کار کنم. این راه حل ها به این صورت بودند:

۱- برای تقویت توالی حافظه دیداری (اسم دانش آموز) با توجه به مشکلاتی که در کلماتی مانند دارا، مادر، را و... و امثال آنها داشت از یک سری حرکات بدنی و کارتهایی که کلماتی روی آنها نوشته شده بود استفاده شد.

۲- تقویت حافظه دیداری (اسم دانش آموز) در رابطه با آموزش حروف هم صدایی مانند (ظ،ذ،ز،ض،...) با پوشاندن حروف و کلمه مورد نظر.

۳- تقویت حساسیت شنوایی: با استفاده از صداهای ضبط شده و تشخیص صداها توسط دانش آموز و یا تشخیص صدای دوستان خود پس از بررسی راه حل ها و امکان انجام دادن آنها و اینکه هر راه حل تا چه حد امکان عملی شدن دارد. و پس از پرسش از چند معلم با تجربه و مشورت با ایشان و جویا شدن نظر ایشان در این رابطه به گزینش هر راه حل پرداختم که کدامیک برای حل مساله کافی است و اهداف را در این زمینه میتواند تحقق بخشد. که بعضا مردود و بعضا انتخاب و اجرا شدند.

قبل از انجام هرکاری راه حل هایی را برمیگزینم که در منزل قابل انجام باشد و آنها را به والدین مریم جهت عملی کردنشان توصیه میکنم. که به شرح زیر هستند:

۱- دقت در انجام تکالیف توسط فرزندشان.

۲- تهیه دفتر یادداشت روزانه برای فرزندشان تا نگارش روزانه او بیشتر شود.

۳- در صورت نیاز به نوشتن مطلبی در منزل (مانند: لیست خرید-برچسب مواد غذایی-نوشتن برنامه هفتگی/روزانه...) این کار را به دانش آموز محول کنند.

۴- خرید کتاب داستان های مصور با نقاشی های ریز و درخواست از دانش آموز جهت مشاهده آن و سپس جزییات را از او بپرسند. (تقویت حافظه دیداری)

۵- گوش دادن به تلویزیون با صدای کم. (جهت تقویت حافظه شنیداری)

*بعد از ارائه توصیه ها به والدین دانش آموز حال نوبت انتخاب راهکارهایی است که در محیط مدرسه و زمان اندک (هفته ای یک روز - یک زنگ) برای من قابل اجرا است و میتواند نتایج مورد نظر این جانب را محقق سازد. که راه کار های مورد پذیرش به شرح ذیل هستند:

۱- املای صوتی:

در این روش متن املا از شب قبل توسط معلم روی نوار کاست ضبط می شود. موقع املا این نوار در کلاس پخش می شود تا کودک متن را بنویسد. نکته ای که در این جا قابل ذکر است، متن ضبط شده نباید سریع و بدون تکرار باشد. همچنین برای تنوع بیشتر می توان از صدای فرد دیگری برای انجام این کار کمک گرفت.

۲- املای جای خالی:

این روش به دو صورت حذف کامل کلمه یا حذف بخشی از کلمه به صورت حروف قابل اجراست، بدین صورت که در یک متن از پیش تهیه شده بعضی از کلمات یا حروف را جا می اندازیم، سپس از روی متن برای کلاس می خوانیم و حتی کلمه ای هم که جا افتاده است توسط معلم قرائت می شود. دانش آموزان پس از شنیدن کلمه جای خالی را پر می کنند.

۳- املای صحیح/غلط : می توان دیکته را به صورت لغات صحیح و غلط در کنار هم قرار داد تا دانش آموز کلمه غلط را خط بزند.

۴- شناسایی مشکل: کلمه هایی که حروف هم صدا و چند شکل دارند را تمیز نمی دهد. یا دانش آموز از نظر حافظه ی دیداری مشکل دارد.

*راه حل های زیر به جهت عدم امکان عملی شدن آنها در محیط مدرسه و زنگ املا توسط اینجانب وجود ندارد را انجام نمیدهیم و در این پروژه مردود میشوند.

*راهکار هایی که به معلم جهت حل مشکل دانش آموز توصیه میشود:

انتخاب متن :

در انتخاب متن املا به موارد زیر توجه شود :

- ۱- متن مورد نظر حاوی جمله باشد و از انتخاب کلمه به تنهایی خودداری شود.
 - ۲- کلمات سازنده جملات متن از حروفی تشکیل شده باشند که قبلا تدریس شده اند.
 - ۳- کلمات خارج از متن کتاب های درسی ، از ۲۰ درصد کل کلمات بیشتر نباشد.
 - ۴- علاوه بر جملات موجود در کتاب های درسی ، با استفاده از کلمات خوانده شده ، جملات دیگری هم در نظر گرفته شوند .
 - ۵- در هر جلسه از کلماتی که در جلسات قبلی برای دانش آموزان مشکل بوده اند نیز استفاده شود تا بتوان درجه پیشرفت شاگردان را اندازه گیری کرد.
- قرائت:

معلم متن املا را از روی تابلو پاک کرده ، پس از آماده شدن دانش آموزان ، آن را با صدایی بلند و لحنی شمرده و حداکثر تا دو بار قرائت می کند . البته هنگام قرائت متن املا از خواندن کلمه به کلمه خودداری کرده ، متن را به صورت گروه های اسمی و فعلی یا جمله کامل قرائت می کند تا دانش آموزان با بافت جمله و معنای آن آشنا شوند . متن املا را با سرعت مناسب تکرار می کند تا کند نویسان هم ، اشکالات خود را بر طرف نماید .

تصحیح گروهی : این گام با مشارکت کامل دانش آموزان انجام می شود و معلم بدون اشاره به نام آنان تک تک املا ها را بررسی و مشکلات را استخراج می کند . به این ترتیب که معلم املای اولین دانش آموز را در دست می گیرد و به کمک دانش آموز کلمات یاد شده را رونویسی می کند. سپس املای دومین ، سومین و تا آخرین دانش آموز کلاس را در دست می گیرد و به کمک همان دانش آموز یا دانش آموز دیگری ، صورت صحیح غلط های املایی را روی تابلو

ثبت می کند . البته هر جا که غلط ها تکراری بودند جلوی اولین مورد آن یک علامت (مثلا) می زند . در پایان با شمردن غلط ها ، اشکالات املایی دانش آموزان را اولویت بندی می کند .

انتخاب راه حل و اعتبار سنجی

قبل از اجرای راه حل های انتخاب شده جدولی برای تشویق (اسم دانش آموز) و ثبت میزان پیشرفت او ، ترسیم کردم و در کنار تابلو نصب کردم تا (اسم دانش آموز) هم آن را ببیند، قرار شد که هر املائی که از (اسم دانش آموز) گرفته می شود، نمره او در جدول نوشته شود.

در مرحله اول برای تقویت توالی دیداری کلماتی مانند "مارد" به جای "مادر" یا کلمه ی "نوازد" به جای "نوزاد" ، فعالیتهای زیر انجام گرفت:

الف- روبروی (اسم دانش آموز) ایستاده و چند حرکت بدنی انجام داده و از (اسم دانش آموز) خواسته شده تا او همان حرکات را به ترتیب انجام دهد و این امر دو باره انجام شد و تا نتیجه خوبی گرفته شد.

ب- روی یک کارت مقوایی کلماتی مانند مادر، نوزاد ، دارا ، سامان نوشته شده بود به (اسم دانش آموز) نشان دادم و سپس آنها را مخفی کردم و از او خواستم که آن کلمات را به ترتیب بازگو کند. و سپس آن حروف کلمات را به ترتیب بنویسید در این مرحله زمان زیادی صرف شد سعی کردم کلمات بیشتری با (اسم دانش آموز) کار کنم تا ترتیب و توالی را خوب یاد بگیرد.

در پایان این مرحله یعنی تقویت توالی حافظه املائی از کلماتی که امکان بر عکس نوشتن حروف باشد از (اسم دانش آموز) گرفته شد و نتیجه بررسی یادداشت شد، تقریباً نتیجه خوبی بدست آمد و فقط ۲ غلط املائی داشت.

تصمیم گرفتم برای گرفتن نتیجه بهتر مرحله (ب) را بار دیگر با (اسم دانش آموز) کار کنم این کار انجام شد و دوباره از (اسم دانش آموز) املاء گرفته شد، این بار دیگر غلطی نداشت و نتیجه خوبی گرفته شد.

۲- برای تقویت حافظه دیداری (اسم دانش آموز) از مراحل ذیل استفاده شد.

الف: ابتدا دو تصویر را انتخاب کرده و یک به یک به (اسم دانش آموز) دادم و بعد تصویرها را مخفی کردم و از او خواستم که آن تصویر را نام ببرد بعد روش بالا را با سه - چهار تصویر انجام دادم تا حافظه دیداری (اسم دانش آموز) بالا برود. دو سه مرتبه این روش انجام شد تا نتیجه خوبی داد.

ب: در مرحله بعدی چند کارت تهیه کرده و روی هر کارت کلمه ای که مربوط به کلمات کتابش باشد نوشته ، کارت ها را به (اسم دانش آموز) دادم تا واژه ها را به خاطر بسپرد و بعد کارت ها را از او گرفته و دور از چشم او یکی دو کارت را برداشتم و بقیه را به (اسم دانش آموز) نشان دادم و بعد از او خواستم تا کارت مربوط به واژه که برداشته شده را معرفی کند. مرتبه اول که این کار را انجام شد، (اسم دانش آموز) واژه هایی را گفت که اصلاً در بین کارتها نبود. تصمیم گرفتم واژه هایی را انتخاب کنم که در یک گروه باشد (مثلاً از گروه میوه : سیب- گلابی - هلو - موز- پرتقال) تا بتواند جواب دهد. این روش نتیجه خوبی در بر داشت. در ادامه این مرحله یک واژه که ربطی به بقیه واژه ها نداشت

به واژه ها اضافه کردم و همان واژه ها اضافه شده و واژه دیگری را برداشتم. به همین ترتیب هر مرتبه یک واژه غیر مرتبط اضافه می کردم. خوشبختانه نتیجه خوبی در برداشت.

این مرحله طی ۴ جلسه ۱۵ دقیقه ای انجام گرفت تا حافظه دیداری (اسم دانش آموز) افزایش یابد.

ج- بعد از این مراحل واژه هایی را که املا صحیح آنها به حافظه دیداری ربط داشت انتخاب کردم و به (اسم دانش آموز) دادم تا واژه ها را بخواند بعد کارتها را مخفی کردم و از وی خواستم تا املا صحیح آن را با انگشت در هوا و بعد روی کاغذ بنویسد. وی در انجام این تمرین موفق بود. با انجام این تمرین روزانه ۱۰ تا ۱۵ دقیقه بعد از گذشت یک هفته دانش آموز پیشرفت خوبی داشت.

د- بعد از مرحله بالا روی هر کارت به جای یک کلمه ۲ یا ۳ کلمه نوشته می شد. بعد تمرین بالا دوباره انجام شد. بعد از این مراحل، املاهایی از (اسم دانش آموز) گرفتم که در آن املاء کلماتی مانند صابون، صدا، حاضر، غذا و مانند اینها بود. (اسم دانش آموز) در این املاء ۶ غلط املائی داشت ولی با تشویق به او امیدواری دادم. بعد یکی از لغات را پای تابلو نوشتم مثلاً کلمه "ناظم" تا (اسم دانش آموز) آن را نگاه کند و بخواند سپس روی حرف "ظ" را پوشاندم و از (اسم دانش آموز) خواستم تا آن را با یکی از چهار حرف (ذ، ز، ظ، ض) کامل کند، بعد کلمه صحیح را نشان دادم تا اگر غلط حدس زد آن را اصلاح کند و درستش را کنارش بنویسد.

این مراحل را با کلمات زیادی با حروف هم صدا پیش بردیم تا اینکه دانش آموز پیشرفت خوبی داشت. املاهای بعدی که از (اسم دانش آموز) گرفتم نتیجه خیلی خوبی بدست آمد که بسیار رضایت بخش بود.

یکی از مشکلات دیگر (اسم دانش آموز) ضعف در حافظه شنوایی او بود. مثلاً به جای کلمه "رفتند" "رفتن" یا به جای کلمه "ماه" "ما" می نوشت که باید این مشکل برطرف می شد.

الف- در مرحله اول از دانش آموزان کلاس خواستم تا یکی یکی (البته نه به ترتیب نشستن بر روی میز) (اسم دانش آموز) را صدا بزنند. و (اسم دانش آموز) بعد از شنیدن صدای هر کدام نام دانش آموز را بگوید. (اسم دانش آموز) این مرحله را به خوبی پشت سر گذاشت.

ب- در مرحله بعد صدای چک آب، باران، ضربه انگشت به در و شیشه، برخورد توپ با زمین و امثال آنها را از طریق نوار کاست ضبط کردم و از (اسم دانش آموز) خواستم که به آنها گوش کند و صدای هر کدام را تشخیص دهد و بیان کند. در این مرحله (اسم دانش آموز) از جلسه اول فقط توانست دو تا از موارد را درست جواب دهد. در جلسه بعدی دوباره این مراحل تکرار و (اسم دانش آموز) خیلی خوب با صداها آشنا شد، این کار خیلی خوب صورت گرفت و پیشرفت خوبی داشت.

ج- در مرحله ... املاهایی به صورت جمله ای از (اسم دانش آموز) گرفته شد که همانطور که قبلاً گفتم تمام کلمه ها را نوشت و این بار چون بیشتر روی کلمه هایی که حساسیت شنوایی داشتند تأکید کردم املاهای (اسم دانش آموز) در حد انتظار بود، املاهای صحیح کلمات را روی برگه ای نوشتم و همراه با یک ماژیک قرمز به (اسم دانش آموز) دادم و از او خواستم تا خود املاهای صحیح کلماتی که غلط نوشته را توی برگه پیدا کند و زیر هر کلمه ای که غلط نوشته بنویسد. این نوع املاء طی سه مرحله ادامه پیدا کرد تا اینکه (اسم دانش آموز) خیلی خوب بر موضوع تسلط پیدا کرد.

در پایان املائی ترکیبی از سه مرحله کلی تقویت حافظه از (اسم دانش آموز) گرفتیم. اول متن مورد نظر را برای (اسم دانش آموز) خواندم تا او کلمه ها را در ذهن خود مجسم کند و آنها را به یاد آورد. هنگام خواندن متن از (اسم دانش آموز) خواستم تا کلمه ای را که نوشتن برایش مشکل است را بگوید او کلمه های "مصطفی، انتظار، خداحافظی" را نام برد. من هم برای اینکه خودش به صحت آن هاپی ببرد. او را پای تابلو آوردم و از او خواستم تا کلمه ی "انتظار" را بنویسد. یک بار با حروف "ت"، "ز" یا حروف "ت، ظ" و یک بار ب حروف "ت،ض" و یک بار با حروف "ط،ظ" و یک بار با حروف "ط، ز" بنویسد، و به او گفتم که به نظرش کدام کلمه زیباتر و آشناتر است او دقیقاً شکل "انتظار" را نشان داد. با کلمات دیگر هم این کار را کردم و بعد شروع به نوشتن املاء کرد، او در املاش اشتباهی نداشت. و من به موفقیت و پیشرفت وی پی بردم.

ارزیابی نتایج بدست آمده

با انجام مراحل که برای کاهش ضعف دانش آموز طی شد خوشبختانه بعد از سی جلسه دانش آموز به درس املاء خیلی علاقه مند شد و پیشرفت قابل ملاحظه ای داشت طوری که والدین (اسم دانش آموز) از پیشرفت فرزندشان ابراز رضایت کردند و پیشرفت خیلی خوبی داشت تصمیم گرفت راه کارهای انجام شده را در یک جلسه با معلمان مدرسه در میان بگذارد تا معلمان هم از آن بهره ببرند و معلمان کلاس اول سعی کنند وقت بیشتری را صرف بهتر تدریس کردن این درس داشته باشند.

بنابراین نتیجه گرفته شد که اگر معلمان درس املاء را همان طور که جدی می گیرند روش تدریس آن را نیز مطابق با روش تدریس های ارائه شده در کتاب های مراکز تربیت معلم تدریس کنند، به نظر می رسد که دانش آموزان مشکلی در این درس نخواهند داشت. گروههای درسی نقش عمده ای در آشنایی و یاد آوری روش تدریس املاء را برعهده دارند. تا زمانی که دانش آموزان درمهارت خواندن پیشرفت نکرده اند صحبت از املاء گرفتن بی مفهوم خواهد بود. انتخاب معلمان پایه اول از بین معلمان فعال و پر انرژی کمک مؤثری به تقویت املائی دانش آموزان از طریق تکرار و تمرین بیشتر می نماید. پایه اول، اساس وریشه موفقیت پایه دوم می باشد، اگر دانش آموز پایه اول ضعیف بالا بیاید در پایه دوم رشد نمی کند. کمک گرفتن از اولیاء فقط برای تکرار و تمرین بیشتر می تواند در تقویت املاء مؤثر باشد. استفاده از شیوه های یاران در یاد گیری، املائی دو نفره پای تابلو، املائی کامل کردنی، املائی فرد از خودش، تصحیح کردن املاء توسط خود دانش آموز شیوه های مؤثری در روش تدریس های جدید هستند. در روش های سنتی املاء، از دانش آموز املاء گرفته می شد بدون اینکه دانش آموز در کنار معلم به غلط های خود پی ببرد

فقط در آخر از دانش آموز خواسته می شد از روی غلط هایش بنویسد. شاید این روش کارآمد باشد ولی برای بهتر مسلط شدن دانش آموز به درس املاء و قوت گرفتن دانش آموزان ضعیف، روش های جدید بهتر هستند.

گرد آوری شواهد ۲

-گرد آوری اطلاعات (شواهد) ۲ :

بازخورد ها ابزار های گرد آوری اطلاعات	قبل از انجام پژوهش	بعد از انجام پژوهش
۱-۷ نظر معلم	دانش آموز در همان ابتدای سال تحصیلی این مشکل را تاکنون داشته و دارد. و این ضعف نه تنها در درس املا بلکه در سایر دروس که ارزشیابی آنها بصورت کتبی صورت میگیرد، نیز عینیت مییابد و این مساله برای دانش آموز مسائلی را متعاقبا باعث شده است.	در نمرات املاپی مریم پیشرفت هایی محسوس قابل مشاهده است که خود باعث افزایش اعتماد بنفس دانش آموز در جمع های کلاسی شده است اما باز هم در انجام فعالیت های فردی خود باوری ندارد و قوه ی شکست و عدم توانایی بر او غالب است
۲-۷ مشاهده	با مشاهده رفتار مریم در کلاس و امتناع از رفتن پای تابلو و خودداری از انجام مسائل حدس هایی مبنی بر ضعف ایشان در این زمینه	با مشاهده رفتار مریم در کلاس متوجه این تغییر شدم که او در فعالیت در گروه تقریبا پیشرفت داشته است اما باز

دومین کنفرانس ملی مطالعات خانوادگی و مدرسه

<p>هم اعتماد بنفس کافی برا تنهایی پاسخ دان (کتبی) به سوالات و فعالیت هارا ندارد</p>	<p>دام، که با مشاهده دفتر املا و نوشته هایی که دانش آموز در کتب درسی اش یادداشت کرده بود به صحت حدس خود مطمئن شدم.</p>													
<p>پدر و مادر از تلاش برای تقویت املايش بسیار خشنود بودند و ابراز رضایت می کردند چراکه قبلا با وجود اشراف به مشکل خود ،اقدامی جهت بهبود ان انجام نمیداد. و از افزایش علاقه به نوشتن و حتی خواندن کتاب داستان ابراز رضایت میکردند</p>	<p>پدر و مادرش از این قضیه گله مند و ناراحت بودند. ابراز نگرانی میکردند. که با وجود داشتن دفتر یادداشت روزانه اما اقدامی جهت نوشتن در آن نمیکند که این دال بر مشکل دانش آموز در نوشتن و عدم اعتماد بنفس ایشان میباشد. و نیز از نمرات در درس املا شکایت داشتند که نمراتش چندان باب میل آنها نیست ، تعداد و نوع غلط هایش در املا برای یک دانش آموز کلاس سوم بسیار زیاد و در نوع خود ابتدایی است.</p>	<p>۳-۷ مصاحبه با والدین</p>												
<p>دانش آموز از پیشرفت خود در درس املا خوشحال بود و در خود جرئت بیشتری را برای شرکت در فعالیت های کلاسی میدید. و از علاقه خود برای پیشرفت بیشتر و ادامه این روند گفت.</p>	<p>را بر آن داشت تا لب به سخن بگشاید و از مشکل خود بگوید. و به ضعف خود در درس املا اذعان کند. که این قبول مشکل خود گامی اساسی در حل آن است. دانش آموز از ضعف خودش در نوشتن گفت که چطور این قضیه باعث شده تا از رفتن پای تابلو بهراسد و اعتماد بنفس خود را برای رویارویی با فعالیت های فردی از دست داده است.</p>	<p>۴-۷ مصاحبه با دانش آموز</p>												
<p>پس از انجام پژوهش از متنی دیگر جهت مشاهده پیشرفت دانش آموز املا گرفتم که نتایج بشرح زیر بودند:</p>	<p>از دانش آموز املايي به عمل آمد که متن مورد نظر حاوی ۲۰ کلمه بود که از نظر املايي حائز اهمیت هستند که غلط های دانش آموز بشرح زیر بود.</p>	<p>۵-۷ آزمون</p>												
<table border="1"> <tr> <td>تعداد غلط ها</td> <td>موارد املايي</td> </tr> <tr> <td>۲</td> <td>حروف چند شکلي</td> </tr> <tr> <td>۰ (صفر)</td> <td>حروف هم آوا</td> </tr> <tr> <td>۰ (صفر)</td> <td>کلمات تنوين دار</td> </tr> </table>	تعداد غلط ها	موارد املايي	۲	حروف چند شکلي	۰ (صفر)	حروف هم آوا	۰ (صفر)	کلمات تنوين دار	<table border="1"> <tr> <td>تعداد غلط ها</td> <td>موارد املايي</td> </tr> <tr> <td>۶</td> <td>حروف چندشکلي</td> </tr> </table>	تعداد غلط ها	موارد املايي	۶	حروف چندشکلي	
تعداد غلط ها	موارد املايي													
۲	حروف چند شکلي													
۰ (صفر)	حروف هم آوا													
۰ (صفر)	کلمات تنوين دار													
تعداد غلط ها	موارد املايي													
۶	حروف چندشکلي													

		۲	حروف هم آوا
		۱	کلمات تنوین دار

نتایج مثبت: با توجه به راه کارهایی که برای کاهش مشکل (اسم دانش آموز) در درس املاء انجام گرفت (اسم دانش آموز) در درس املاء توانست خودش را به سایر دانش آموزان برساند و در نوشتن کلمه هایی که قبلاً در حیطه توالی حافظه ای مشکل داشت با انجام راه کارهایی و بالا بردن اعتماد به نفس او املای (اسم دانش آموز) به حد ایده آلی رسید و او توانست کلماتی مانند دارا، سامان، دامن، مادر و امثال اینها را راحت بنویسد و در حیطه تقویت حافظه ای به خوبی توانست کلماتی مانند صابون، غذا، صف، صدا، طناب، خواهر و مانند اینها را به خوبی تشخیص دهد و بنویسد. (اسم دانش آموز) با پیشرفت در درس املاء اعتماد به نفس بالایی پیدا کرد به طوری که اکثر مواقع در کلاس خودش داوطلب نوشتن املاء بر روی تابلو می شد.

ارزیابی نتایج:

با بکارگیری روش های یاد شده این دانش آموز در نوشتن املاء دیگر مشکلی نداشت. با اشتیاق املاء می نوشت. دیگر در درس املاء دلهره نداشت به راحتی دفترش را در می آورد و هر کلمه ای که به او می گفتیم به راحتی صدا می کشید و می نوشت. مادرش خیلی خوشحال بود می گفت: راحت شدم دیگر در خانه جنگ و دعوا نداریم و هر متنی را بگویم به راحتی می نویسد.

بررسی میزان موفقیت

با ادغام روشهای تدریس سنتی و نوین در قالب روش تدریس درهم تنیده امید پیشرفت و روند رو به رشد دانش آموز مشروحه مشهود بود. افزایش میزان اعتماد به نفس و باور خود از سوی دانش آموز در طی طول ماه های سال تحصیلی با چشمان غیر مسلح نیز محسوس می نمود. علاقه مندی به درس املاء و زنگ املاء در قالب جمله سازی و شرکت فعال در فعالیت های گروهی کلاس درس هر بیننده را به تعجب و تحیر وامی داشت و صد البته تحسین همگان را در بر داشت. سیر صعودی نمرات مستمر دانش آموز مذکور حاکی از میزان موفقیت و تاثیر شیوه ها و فنون تدریس بکار گیری شده در خصوص چگونگی کمک از طریق اعمال شیوه های گوناگون در املاء نویسی دانش آموز مضطرب موردی می باشد.

نتیجه گیری

در طول زمانی که از عمر تعلیم و تربیت مدرن می‌گذرد، رفته رفته بر دست اندرکاران علوم طبیعی محرز گشته است که تحقیقات دانشگاهی به تنهایی پاسخ‌گوی مسائل و مشکلات علمی آموزش و پرورش نیستند. لذا این نقطه عطفی شد برای شروع نوعی دیگر از پژوهش که بتواند مسائل واقعی محیط کلاس درس و آموزش را حل و فصل کند، این تحقیق همان اقدام‌پژوهی است.

من نیز تلاش کردم که با استفاده از این بستر آماده برای حل مسأله‌ای که در کلاس خود با آن روبرو بودم، گام بردارم و برای رسیدن به وضع مطلوب تلاش کنم. هدف اساسی برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، توجه به تقویت و پرورش مهارت‌های چهارگانه است. به طوری که دانش‌آموزان در گفت و شنودها شرکت و ارتباط برقرار کنند و افکار، احساسات و نظرات خود را به دو صورت گفتار و نوشتار بیان کنند. در این راستا نوشتن، مرحله‌ی نهایی و متکاملی است که بر شنیدن، گفتن و خواندن استوار می‌گردد. چاره‌اندیشی برای حل مشکلات دانش‌آموزان در این حوزه امری بدیهی و ضروری است. معلم بایستی با کمک ابزار دقیق علمی و روان‌شناسی پای به این مرحله بگذارد. روش‌های قدیمی از جمله: تکرار و تمرین خسته‌کننده و رونویسی‌های بی‌هدف، ناکارآمدی خود را در این زمینه به اثبات رسانده‌اند. این‌گونه راه‌حل‌ها نه تنها مشکلی را از دانش‌آموزان برطرف نمی‌سازد؛ بلکه نوعی ملال و دل‌زدگی را نیز پدید می‌آورد. کار یک معلم در زمینه‌ی استفاده از روش‌های مختلف تدریس را می‌توان به کار یک نقاش تشبیه کرد. همان‌طور که یک نقاش برای ترسیم و خلق یک تابلوی نقاشی از رنگ‌های مختلف استفاده می‌کند. هرگاه لازم باشد، آنها را درهم می‌آمیزد تا اثر هنر خود را به بهترین شکل ممکن به وجود آورد. یک معلم هم پس از آشنایی با اصول و مراحل اجرای الگوهای گوناگون تدریس در عمل و هنگام ارائه‌ی درس می‌تواند با تشخیص موقعیت و توجه به توانایی‌های دانش‌آموزان و بر حسب نوع مفهوم، ترکیبی از الگوهای مختلف تدریس را به کار برد.

من در این طرح تلاش می‌کردم با استفاده از روش‌ها و راه‌حل‌های مختلف برای بهبود وضعیت دانش‌آموز در اشکالات املائی رایج، به ویژه تقویت حافظه‌ی دیداری گام بردارم. در این راستا سعی می‌کردم به علائق دانش‌آموزان توجه نمایم. به ویژه به روش‌هایی که با بازی و مسابقه همراه بودم؛ تا با ایجاد علاقه در دانش‌آموزان آنان را به فعالیت واداشته و آموزش درس املا را برایشان، جذاب و شیرین کنم. در پایان بایست پذیرفت که درس املا نیز مانند سایر دروس نیاز به توجه و بازنگری دارد و در این زمینه روی آوردن به روش‌های فعال تدریس، توجه به علاقه‌ی دانش‌آموزان، اجتناب‌ناپذیر است. بدین منظور می‌بایست ابتدا در نگرش و نحوه‌ی برداشت همکاران از این درس و سپس نحوه‌ی تدریس آن بازنگری‌های جدی صورت پذیرد تا یادگیری سریع‌تر و ماندگارتر ایجاد شود. درست و خوانا نوشتن، بخشی از رشد مهارت‌های زبانی و سواد آموزی دانش‌آموزان است. تلاش فراوانی صورت می‌گیرد تا دانش‌آموزان ضمن آشنا شدن با نمادهای اصوات که همان حروف هستند، بتوانند زبان گفتاری را به زبان نوشتاری تبدیل کنند. درست، خوانا و زیبا نویسی دانش‌آموزان از مهم‌ترین اهداف آموزش نوشتن در دوره ابتدایی است. نکاتی که باید در آموزش «دیکته» و «نوشتن» به دانش‌آموزان مورد توجه قرار گیرد عبارتند از:

۱- درست دست گرفتن قلم .

۲- به اندازه لازم به قلم فشار وارد آوردن هنگام نوشتن .

۳- رعایت فاصله مناسب سر با کاغذ .

۴- دقت در درست نویسی و کم خط زدن و پاک کردن .

۵- دقت در تعداد دندانهای حروف در هنگام دیکته .

۶- دقت در نقطه گذاری و تعداد نقطه ها .

۷- جدا نویسی حروف بر اساس قواعد زبان فارسی .

۸- حروفی که نوشته می شوند ولی خوانده نمی شوند .

۹- و

بدون شک ، توانایی های نوشتن دانش آموزان متاثر از عوامل مختلفی می باشد که شامل عوامل جسمی، محیطی، ابزاری و شناختی دانش آموز است.

پیشنهادهات

- همکاران محترم قبل از هر اقدامی علت مشکل را پیدا کنند و بعد با ارتباط صمیمانه ی خود با شاگردان مشکل را برطرف نمایند.

- برای یاد گیری نشانه‌ها از روش چند حسی استفاده نمایند زیرا این روش باعث یاد گیری بهتر می‌شود.

- از پرونده‌ی دانش آموزان استفاده کنند که نیاز ضروری است برای شناخت اولیه شاگرد.

- تشکیل جلسات آموزش خانواده هر ماه یکبار. زیرا خانواده نقش اساسی را در آموزش و تربیت فرزندان ایفا می کند و هر چه رابطه و تعامل بین خانواده و مدرسه یعنی والدین دانش آموزان با معلم بیشتر باشد مطمئناً این تاثیرگذاری بیشتر است.

- در تدریس خود از الگوی یادسپاری استفاده نمایند زیرا یادگیری برای دانش آموزان با این روش راحت‌تر شده و مطالب بهتر در ذهن دانش آموزان می‌ماند.

- از دادن تکالیف بی هدف در منزل بپرهیزند.

- از آن جایی که آگاهی از پیشرفت در ایجاد انگیزه تاثیر بسیار دارد، پس نیاز است که دانش آموز را از پیشرفتش آگاه کرده و نقاط قوتش را برجسته نمایند.

- جهت افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان هرگز کاری را که خارج از تواناییهای دانش آموز است از او نخواهند.

- اعتماد به نفس دانش آموزان را با یادآوری ویژگی های مثبت بالا ببرند.

- اولیاء محترم با مدرسه بیشتر در ارتباط باشند.

- در جلسات آموزش خانواده ی ماهانه حتماً شرکت نمایند.

- مشکلات آموزشی فرزندانشان را جدی گرفته و با معلم مربوطه همکاری لازم را داشته باشند.

- در انجام فعالیتهای مربوط به خانه که معلم کلاس برای به وجود آمدن مهارت در دانش آموز می دهد فرزندان را یاری نمایند.

منابع:

- ۱- بنی اسدی ، حسین (۱۳۸۴) ، آشنایی با طرح ارزشیابی توصیفی ؛ تهران : آزمون نوین.
- ۲- تبریزی ، مصطفی (۱۳۸۴) ، درمان اختلالات دیکته نویسی ؛ تهران : انتشارات فراروان ، چاپ دهم.
- ۳- تبریزی ، مصطفی (۱۳۸۰) ، درمان اختلالات ریاضی ؛ تهران : انتشارات فراروان ، چاپ پنجم.
- ۴- حاجی اسحاق ، سهیلا ، (۱۳۸۲) ، آموزش راههای یادگیری (الگوی یادسپاری) ؛ همدان : انتشارات میهن نو.
- ۵- حبیب الله پور ، منیژه و محمدی رودباری ، فرشته (۱۳۸۱) ، برگزیده های پژوهشی در عمل ، کارشناسی تحقیقات سازمان آ. پ مازندران ، چاپخانه نیما.
- ۶- کرک ، ساموئل ، چالفانت ، جمیز (۱۳۷۷) ، ناتوانیهای یادگیری تحولی و تحصیلی ، (ترجمه: رونقی ، سیمین و همکاران) ، انتشارات آموزش و پرورش است(اسم دانش آموز)یی ، چاپ اول.
- ۷- مردادی، رضا ... [و دیگران] (۱۳۸۷)، فرهنگ واژه ها و اصطلاحات در تعلیم و تربیت؛ اصفهان: نشر آموخته، چاپ اول.

پیوست ها:

- ۱- حمید جعفریان ، یسار (۱۳۸۶) سفید ، خاکستری ، سیاه در زنگ املاء ؛ مجله ی آموزش ابتدایی ۴ ، ماه دی ، شماره مسلسل ۸۹ ، ص ۱۹.
- ۲- خرده بینان ، ماه منیر (۱۳۸۰) ، مجله رشد آموزش ابتدایی ۵ ؛ ماه بهمن ، شماره مسلسل ۳۹ ، ص ۶۰ .